

Latvian translation of:
Bowel cancer screening: the facts.

Zarnu vēža diagnostika: fakti

Par ko ir šī brošūra?

Brošūra sniedz informāciju par zarnu vēža diagnostikas programmu Ziemeļīrijā, tās priekšrocībām un riskiem, un to, kādēļ ir svarīgi veikt diagnostiku, kad saņemts uzaicinājums.

Kādēļ veikt zarnu vēža diagnostiku?

- Ja zarnu vēzis tiek diagnosticēts agrīnā stadijā, 90% gadījumu ārstēšana var būt veiksmīga.
- Tas nozīmē, ka katru gadu Ziemeļīrijā var tikt novērsti apmēram 60 nāves gadījumi.
- Diagnostika var atklāt arī polipus. Polipi ir šūnu izaugumi, kas nav ļaundabīgi audzēji, bet tie var kļūt ļaundabīgi. Ja polipi tiek konstatēti agrīnā stadijā, tos ir viegli izoperēt, pirms tie kļūst ļaundabīgi.

Cik izplatīts ir zarnu vēzis?

- Apmēram viens no 20 cilvēkiem savas dzīves laikā slimo ar zarnu vēzi.
- Zarnu vēzis ir otrais izplatītākais vēža veids, no kā cieš sievietes un vīrieši Ziemeļīrijā.
- Ar zarnu vēzi visbiežāk slimo gados veci cilvēki, it īpaši vīrieši.

Kā sauc diagnostikas analīzes?

Analīzes tiek dēvētas par slēpto asins testu fēcēs, saīsinājumā SATF. “Slēpts” nozīmē “neredzams”.

Uz ko analīzes koncentrējas?

Analīzes nosaka nelielu daudzumu asinis jūsu fēcēs. Tā ir viena no pirmajām pazīmēm, ka kaut kas nav kārtībā. Ar analīžu palīdzību konstatētas asinis vēl nenozīmē, ka jums pilnīgi noteikti ir zarnu vēzis. Tas nozīmē, ka jums nepieciešama izmeklēšana, lai noskaidrotu asiņošanas iemeslu.

Kas ir galvenā diagnostikas mērķauditorija?

Ziemeļīrijā diagnostikas galvenā mērķauditorija ir vīrieši un sievietes vecumā no 60-69 gadiem. Visiem, kas ir šajā vecuma grupā un kam ir savs ģimenes ārsts, tiks dota iespēja veikt diagnostiku katru otro gadu.

Kā tiek veikta diagnostika?

Visi, kas ir vecumā no 60–69 gadiem un kam ir savs ģimenes ārsts, pa pastu saņems analīžu komplektu. Komplekti tiks izsūtīti divu gadu laikā no programmas sākuma un turpmāk ik pēc diviem gadiem. Komplekts ir pirmā diagnostikas procesa fāze, un visa procesa laikā, iespējams, būs nepieciešami papildus testi un viens vai vairāki slimnīcas apmeklējumi.

Kā analīzes veicamas?

- Analīzes tiek veiktas jūsu mājās. Uz īpašas plāksnītes uzlieciet nelielu daudzumu fēcēs (izkārnījumus). Brošūra ar detalizētāku informāciju ir iekļauta kopā ar analīžu komplektu.
- Ja jums ir jautājumi par analīžu komplekta lietošanu, lūdzu, zvaniet uz bezmaksas palīdzības līniju pa tālruni 0800 015 2514.

Kad es saņemšu analīžu rezultātus?

- Analīžu rezultātus saņemsiet divu nedēļu laikā pēc analīžu nosūtīšanas.
- Ja divu nedēļu laikā neesat saņēmuši vēstuli, lūdzu, zvaniet uz palīdzības līniju.

Cik precīzas ir analīzes?

- Diagnostikas analīzes nevar noteikt, vai jums ir zarnu vēzis. Tās iedala cilvēkus divās grupās – tie, kuriem nav nepieciešamas papildus analīzes un tie, kuriem vajadzētu veikt papildus analīzes.
- Nevienas analīzes nav 100% precīzas, tādēļ, ja jums ir kādi no iepriekš minētajiem simptomiem, sazinieties ar savu ģimenes ārstu, pat ja jūsu pēdējās analīzes bijušas negatīvas.

Kas notiks tālāk?

- Ja jūsu analīzes ir negatīvas (asinis nav konstatētas), jums nav jādara nekas. Šīs pašas analīzes tiks atkārtotas katru otro gadu, līdz jūs sasniegsiet 69 gadu vecumu.
- Ja jūsu analīzes ir pozitīvas (asinis ir konstatētas), jūs tiksiet uzaicināts uz vizīti pie diagnostikas praktizējošā speciālista (DPS), lai apspriestu papildus analīzes. Apmēram 10 no 500 cilvēkiem, kas nodevuši analīzes, tiek aicināti uz vizīti pie DPS. Tomēr, 9 no 10 aicinātajiem cilvēkiem netiek diagnosticēts zarnu vēzis.
- Ja jūsu analīzes ir neskaidras, iespējams, ka jums lūgs atkārtot līdzīgas analīzes, lai vēlreiz pārbaudītu, vai konstatējamas asinis.

Kas notiks, ja jūsu analīzes būs pozitīvas?

- Pozitīvs analīžu rezultāts nozīmē, ka jūsu fēcēs konstatētas asinis. Jūs uzaicinās uz vizīti pie DPS, kas paskaidros, kādas papildus analīzes būtu veicamas. Visbiežāk veiktais tests ir kolonoskopija.

Kas ir kolonoskopija?

- Kolonoskopija tiek izmantota ļoti maza kamera, kas piestiprināta tievai caurulītei, ar kuru ārsts vai māsiņa meklē polipus vai kādas pazīmes, kas varētu liecināt par vēzi jūsu zarnās.

- Dažreiz tiek paņemts neliels jūsu zarnu audu paraugs, lai zem mikroskopa pārbaudītu, vai tas nesatur vēža šūnas.
- Šajā procedūrā, kā vairumā medicīnisku procedūru, iespējamās komplikācijas. Vienā no 150 gadījumiem var sākties asiņošana, un vienā no 1000 gadījumiem procedūras laikā var tikt sadurtas zarnas. Šādā gadījumā gandrīz vienmēr nepieciešama operācija, lai ārstētu dūriena vietu. Pavisam retos gadījumos (pierādījumi liecina, ka tikai vienā gadījumā no 10 000), kolonoskopija var apdraudēt dzīvību.
- Ja jums tiek piedāvāta kolonoskopija, jums būs iespēja pārrunāt jūsu šaubas ar DPS.

Ko darīt, ja kolonoskopija atklāj, ka man nepieciešama tālāka ārstēšana?

Ja jums nepieciešama tālāka ārstēšana, jūs nosūtīs pie attiecīgā speciālista. Piemēram, ja kolonoskopijas laikā jums tika izgriezti polipi, iespējams, ka pēc viena vai trim gadiem jūs atkal aicinās uz kolonoskopiju.

Kādiem simptomiem pievērst uzmanību

Zarnu vēzis var attīstīties jebkurā laikā starp diagnostikas testiem. Neignorējiet sekojošos simptomus:

- Pēkšņa, nesāpīga asiņošana no taisnās zarnas vai asinis fēcēs. Ja jūsu fēcēs redzamas asinis, nekavējoties dodieties pie ģimenes ārsta. Neliels, koši sarkans asins traips tualetes papīrā droši vien nav pamats uztraukumam. Ja tas atkārtojas divas vai trīs nedēļas, dodieties pie sava ģimenes ārsta.
- Izmaiņas jūsu vēdera izejā. Jums var būt šķidra vēdera izeja vai arī var izdalīties gluma viela – gļotas. Dažreiz jums var rasties aizcietējumi. Pievērsiet uzmanību aizcietējumiem un caurejai vienlaicīgi. Ja jūs novērojat šos simptomus ilgāk par sešām nedēļām, dodieties pie sava ģimenes ārsta. Ja jums ir šie simptomi, kā arī citi zemāk minētie simptomi, dodieties pie sava ģimenes ārsta pēc iespējas ātrāk.
- Sāpes vai pietūkums vēdera daļā (uzpūties vēders).
- Neizskaidrojama krišanās svarā.
- Neizskaidrojama anēmija (asins samazināšanās). Anēmijas dēļ jūs varat just spēcīgu nogurumu. To parasti var pārbaudīt ar asins analīžu palīdzību, ko var veikt jūsu ģimenes ārsts.
- Visus šos simptomus var izraisīt arī citas slimības. Piemēram, hemoroīdi bieži izraisa asiņošanu.

Kā es varu zināt, ka man atsūtīs analīžu komplektu nākotnē?

- Diagnostikas analīžu komplekts tiks izsūtīts uz to adresi, ar kuru jūs esat reģistrēts pie ģimenes ārsta. Ja jūs maināt dzīvesvietu, paziņojiet par to savam ģimenes ārstam, lai adresu saraksts vienmēr būtu pareizs. Pretējā gadījumā jūs laidīsiet garām iespēju piedalīties diagnostikas programmā.

Kas notiek ar manu analīžu paraugu, kad tas ir pārbaudīts?

- Kad jūsu paraugs ir pārbaudīts, tas tiek iznīcināts. Rezultāti tiks ievadīti datorā un pēc diviem gadiem jums atsūtīs vēl vienu komplektu.

Datu aizsardzības informācija

- Jūsu rezultātu kopija tiks nosūtīta jūsu ģimenes ārstam.
- Zarnu vēža diagnostikas programmas birojam ir jā saglabā informācija par visiem, kas veikuši diagnostiku, un par iegūtajiem rezultātiem.
- Programmas darbinieki varēs apskatīt un pārbaudīt jūsu datus.
- Šī informācija tiek lietota, lai nodrošinātu programmas darbību augstā līmenī.
- Šī informācija arī rāda, cik vēža saslimšanas gadījumi ir atklāti, un nodrošina, ka visi šie cilvēki tiek atbilstoši ārstēti.
- Ja jums nepieciešama sīkāka informācija par to, kā jūsu dati tiek uzglabāti un lietoti, lūdzu, zvaniet uz bezmaksas palīdzības līniju pa tālruni 0800 015 2514.

Published by the **Public Health Agency**, Ormeau Avenue Unit, 18 Ormeau Avenue, Belfast BT2 8HS. Tel: 028 9031 1611. Textphone/Text Relay: 18001 028 9031 1611.